

N:o 24.

Auk. till Riksd. Kansli den 10 Maj 1875, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion, angående omarbetning af ansvarighetslagen för Statsrådets ledamöter.

Med förmälan hurusom ansvarighetslagen för Statsrådets ledamöter, föredragande och Konungens rådgifvare i kommandomål af den 10 Februari 1810 dels i följd af förändrade förhållanden vore i viss mån antiqverad, dels ock efter nya strafflagens införande på många ställen, der hänvisning till allmän lag lemnades, icke stode dermed i öfverensstämmelse, har Herr Grefve *Carl G. Mörner* uti en inom Första Kammaren väckt, till Lag-Utskottet remitterad motion, N:o 12, föreslagit, »att en granskning må företagas af nu gällande ansvarighetslag för Statsrådets ledamöter och sådana förändringar dervid uti densamma vidtagas, att den bringas till öfverensstämmelse med nu gällande grundlagar och allmän lag».

Utskottet, som i likhet med motionären funnit en granskning af ansvarighetslagen för Statsrådets ledamöter behöflig, har ansett andra ändringar, än som af omständigheterna oundgängligen påkallas, icke böra deri vidtagas; och får Utskottet i öfverensstämmelse härmed vördsamt hemställa,

det måtte Riksdagen för sin del besluta, att ansvarighetslagen för Statsrådets ledamöter, föredragande och Konungens rådgifvare i kommandomål af den 10 Februari 1810 skall erhålla följande förändrade lydelse:

Lag, hvarefter ledamot af Statsrådet skall för embetsförseelser af riksrätt dömas.

Statsministrarne och statsråden skola, på sätt Rege- ringsformen af den 6 Juni 1809 föreskrifver, uti före-

kommande regeringsärender, af hvad beskaffenhet de vara må, efter bästa förstånd och öfvertygelse, råda Konungen till det, som Rikets grundlagar likmätigt är, samt, i öfverensstämmelse med dem, Konungens och Rikets förmån befrämja; alltid låta sig värda om Konungens makt och Riksdagens samt Rikets innebyggares fri- och rättigheter, allt efter hvad härom i Rikets lagar och författningar är stadgadt och förordnad, själfkrafde påminna om Rikets rätt och bästa; dock endast Konungen råd gifva, men ej jemte honom regera. De äro ej allenast såsom medborgare och för sina personer underkastade hvad allmän lag och laga stadgar bjuda, utan skola ock för sina rådslag och gerningar, i och för deras embeten, vara Konungen och Riksdagen ansvarige, på sätt Regeringsformen utstakar, och här nedanföre stadgas, men ej i och för dem af enskilde personer kunna tilltalas. Desse embetsmän kan ej heller till last läggas om, emot deras, på anförda skäl grundade råd, utgången, utan deras förvällande, blifver olycklig och det åsyftade goda ändamålet icke vinnes.

§ 1.

Försöker någon Statsråds-Ledamot, under den tid, då Regeringen, enligt 39, 40, 41, 42 och 43 §§ af Regeringsformen, föres af Statsrådet, att våldsamligen öfverändakasta regeringssättet, sådant det genom Rikets grundlagar antaget är, eller med råd eller gerning medverkar till lagstridigt kullkastande af någon Rikets grundlag, eller tillstyrker någon Statsråds-Ledamot, när Regeringen icke af Statsrådet föres, sådant lagstridigt steg, eller underlåter att deremot göra föreställning, enär han finner sådant å färde vara, eller uppsåtligt och bevisligen fördöljer någon omständighet, som kunnat sådant steg förekomma, straffes för förräderi efter 8 kap. Strafflagen.

Ehvad Regeringen af Statsrådet föres eller icke, vare till samma straff skyldig den ledamot af Statsrådet, hvilken, genom tillstyrkande eller underlåtenhet att före-

ställning göra, när han finner sådant å färde vara, eller genom uppsåtligt och bevisligt fördöljande af någon upplysning, befrämjar eller vållar sådant lagstridigt steg, som, enligt 110 § af Regeringsformen, såsom för-räderi anses bör.

§ 2.

Underlåter Statsrådet den ovillkorliga pligt att i de fall, 91, 92, 93 och 94 §§ Regeringsformen utstaka, till deruti föreskrifna tider Riksdagen sammankalla, eller skulle en eller flere Statsrådets ledamöter sådan kallelse afstyrka eller lagtima Riksdags sammanträde å utsatt tid förhindra söka, skola den eller de brottslige mista embetet samt vara ovärdige att vidare nyttjas i Rikets tjenst. Lag samma vare, om ledamot af Statsrådet tillstyrker Konungen att, innan riksdagskallelse i hufvudstadens kyrkor vederbörligen kungjord blifvit, egenmäktigt eller våldsamligen lyfta den i 63 § Regeringsformen sist omförmälda penningesumma, hvarå Riksdagen förseglad anordning lemnat; likaledes om Statsrådet, då det, likmätigt 39, 40, 41, 42 och 43 §§ Regeringsformen, för- rer Regeringen, på ofvan omförmälda olagliga tid och sätt, berörda summa lyftar, eller någon Statsrådets ledamot ett så beskaffadt lyftande tillstyrker.

§ 3.

Skulle Statsråds-Ledamot tillstyrka Konungen att vidtaga sådant steg, hvilket uppenbarligen är stridande mot Regeringsformens bokstafliga föreskrift uti 57 §, rörande Riksdagens beskattningsrätt, uti 60 § till förhöjande af den bevillning, Riksdagen sig åtagit, eller af sådana artiklar, hvilka i densamma till bevillning räknas: allt sådant till förökande af Kronans inkomster; dock härunder icke begripna sådana, i denna 60 § ej omnämnda afgifter, vilkas föremål äro inrättningar till enskildes gemensamma nytta och beqvämlighet, såsom båk-, bro-, färj- och andra afgifter af dylik beskaffen-

het; uti 73 §, rörande påbudande, uppbärande eller fordrande af nya pålagor, utskrifningar af manskap, penningar eller varor, utan Riksdagens samtycke; uti 66, 68 och 72 §§, rörande Riksdagens befattning med Banko- och Riksgäldsverken, samt uti 78 § att någon del af Riket icke må kunna derifrån afsöndras, eller underlåter han att emot sådant lagstridigt steg göra föreställning, eller det vållar och befrämjar genom uppsåtligt och bevisligt fördöljande af någon upplysning, miste embetet och varde ej vidare nyttjad i Rikets tjenst.

§ 4.

Statsråds-Ledamot, hvilken tillstyrker emot verkställigheten af den, af Konung och Riksdag fastställda tryckfrihetslag stridande steg, eller underlåter att deremot göra föreställning, miste embetet.

§ 5.

Underlåter Statsråds-Ledamot att, på sätt 65 § förmäler, till protokollet göra föreställningar emot användandet af Rikets ordinare statsmedel, eller åtagen bevilling, annorlunda än fastställt blifvit, eller försummar han att i sådant fall till protokollet anföra hvad Riksdagen i den del förordnat, eller tillstyrker något som uppenbarligen är stridande emot Regeringsformens bokstafliga föreskrift uti 1 mom. af 74 §, rörande gärds fordrande vid truppers tåg och marcher, till utförande af ett uppkommet krig; uti 76 §, angående Rikets fördjupande i skuld och upptagande af lån; uti 77 §, rörande disposition af Kronans domäner, så vidt sådant angår den Riksdagen i samma § förbehållna rätt; uti 79 § om myntväsendet och uti 80 § om indelningsverket; eller underlåter han att emot sådant lagstridigt steg göra föreställning, eller det vållar eller befrämjar genom uppsåtligt och bevisligt fördöljande af någon upplysning, eller tillstyrker Konungen att något beslut

fatta i de mål, om hvilka 13 § handlar, utan att till utomordentligt Statsråd kallelse blifvit utfärdad, miste embetet.

Om, genom Statsråds-Ledamots tillstyrkande eller underlåtande att göra föreställningar eller uppsåtligt och bevisligt fördöljande af någon upplysning, någon lider skada till lif, medborgerligt förtroende eller personlig frihet, utan att lagligen förvunnen och dömd vara, eller förlorar gods, löst eller fast, utan laga ransakning och dom, eller varder någons frid i hans hus störd, eller förvises någon från ort till annan, straffes för sådant lagstridigt förhållande dessutom, på sätt i 25 kap. Strafflagen stadgas för domare, som orätt dom fäller.

§ 6.

Uraktlåter Statsråds-Ledamot att öfriga honom i grundlagen uttryckligen föreskrifna, men i denna ansvarighetslag icke särskildt uppräknade pligter och föreskrifter iakttaga och fullgöra, ankomme det på Riksdagen att hos Konungen göra sådan anmälan, hvartill 107 § af Regeringsformen Riksdagen berättigar, med iakttagande af de vilkor samma § i dess andra mom. stadgar.

§ 7.

Döljer Statsminister för utrikes ärendena eller den Statsråds-Ledamot, Konungen i dennes frånvaro tillkallar, för Konungen bevisligen någon af Konungens embetsmän eller främmande makters sändebud, till följd af dem uppdragna kall, meddelad vigtig underrättelse i frågor, som röra krig, fred eller förbund emellan Riket och annan stat, miste han embetet. Sker det af bevisligt uppsåt att Konungen och Riket skada, straffes han efter 8 kap. Strafflagen.

§ 8.

Från Konungen utgående expeditioner och befallningar skola vara försedde med den föredragandes kontrastation och instämman med deröfver förda protokoll; sker annorlunda genom någon föredragandes åtgärd, miste han embetet, utan att någon tid kunna deruti åter insättas eller till annat embete inom Statsrådet förordnas. Uraktlåter han att till Statsrådets protokoll göra föreställning emot sådant Konungens beslut, hvilket han finner stridande mot Regeringsformens bokstafliga föreskrift, och oakadt Konungens ändock fortfarande yrkande att ett sådant beslut skall utfärdas, han ej då utöfvar sin rättighet och pligt att kontrastationen derå vägra, vare lag samma; likasom om han embetet återtager förr, än Riksdagen hans förhållande pröfvat och gillat. Lider någon skada till lif, medborgerligt förtroende eller personlig frihet, eller mister gods, löst eller fast, utan laga ransakning och dom, eller blifver någons frid i hans hus störd, eller någon förvisad från ort till annan, derigenom att föredragande kontrastation ej vägrat, straffes han dessutom för sådant lagstridigt förhållande på sätt Strafflagen i 25 kap. stadgar för domare, som orätt dom faller.

§ 9.

Statsråd, hvilken, af Konungen dertill utsedd och förordnad, tager säte och röstar i Högsta Domstolen öfver mål, som från krigsdomstolarna dragas under Konungens pröfning, vare för sådan befattning underkastad domarejäf och ansvar, enligt lag och laga stadgar, lika med annan Ledamot af Högsta Domstolen.

§ 10.

Enär någon af de här ofvan omnämnde embetsmän tilltalas, som redan ur tjensten blifvit entledigad eller

afsked tagit och varder om begångna förbrytelser öfvertygad, vare han förfallen till enahanda ansvar, såsom vore han verkligen tjänstgörande, och svare förlusten af hvad han i pension eller andra förmåner af allmänna medel kan innehafva emot förlusten af embetet, om han det ännu innehade.

Stockholm den 10 Maj 1875.

På Utskottets vägnar:

ERIC SPARRE.

Reservation:

af Herr *von Gegerfelt*: »Då strafflagen numera innehåller fullständiga och tillfyllestgörande ansvarsbestämmelser för de förbrytelser så väl Statsrådets ledamöter som öfriga embetsmän kunna begå, torde böra ifrågasättas, om någon särskild ansvarighetslag numera är behöflig och om ej följaktligen den lämpligaste åtgärden i förevarande hänseende vore att upphäfva ej mindre den nu gällande ansvarighetslagen än äfven den i 106 § Regeringsformen meddelade hänvisningen till sådan lag, om hvilken grundlagsändring dock Lag-Utskottet icke är behörigt att väcka och framlägga förslag. Skulle det åter finnas lämpligt att nu företaga en omarbetning af nämnde lag, synes mig denna omarbetning böra ske i vida större omfattning, än Utskottet ansett nödig. Exempelvis får jag erinra, att de uti den långa inledningen befintliga påminnelserna derom, att Regeringsformens föreskrifter skola lända till efterrättelse, och förmaningarne att samma föreskrifter iakttaga synas icke hafva sin rätta plats i en ansvarighetslag och

ej heller hafva någon inverkan på statsrådsledamöternes vilja eller förmåga att fullgöra sina embetspligter. Föreskriften i 3 § om båk-, bro-, färj- och »andra afgifter af dylik beskaffenhet» innefattar en i olaglig ordning meddelad förklaring af Regeringsformen, hvilken förklaring dessutom genom sin obestämdhet i uttrycket kan gifva anledning till alltför vidsträckt, Riksdagens beskattningsrätt förnärmande, tillämpning. Atskilliga straffbestämmelser för de i ansvarighetslagen uppräknade förbrytelser sakna erforderlig öfverensstämmelse så väl sins emellan som med allmänna lagen, hvilken äfven enligt 106 § Regeringsformen är uti ifrågasvarande hänseende tillämplig. Slutligen torde ansvarighetslagens 6 § svårligen kunna oförändrad bibehållas i en ny lag. Denna synnerligen dunkla § har blifvit tolkad dels så, att de i ansvarighetslagen icke uppräknade förbrytelserna skulle vara undantagna från Riksrättens pröfning och blott enligt 107 § Regeringsformen behandlas, samt dels så, att Riksrätten skulle för berörda förbrytelser döma de såsom skyldige ansedda statsrådsledamöterna att underkastas den behandling af Riksdagen, som 107 § Regeringsformen för andra fall och i annan ordning föreskrifver. Ifrågasvarande § skulle enligt den förra tolkningen stå i uppenbar strid mot nämnda 106 och 107 §§ och enligt den senare leda till orimlighet i afseende på så väl rättegångssättet som straffpåföljden.

På dessa skäl har jag ansett mig icke kunna instämma i Utskottets utlåtande.»